

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

**МАТЕРІАЛИ
V Міжвузівської студентської
наукової конференції**

20 травня 2021 року

Харків 2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Прокопенко І. Ф. – радник ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Члени оргкомітету:

Радченко Л. П. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Сідельнікова І. В. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Соляр В. В. – завідувач кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Мельникова О. В. – доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент

Зайцева П. О. – член Ради молодих учених ХНПУ імені Г.С.Сковороди, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня 4 року навчання

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
(протокол №5 від 11 травня 2021 р.)*

Тенденції та перспективи розвитку економіки XXI століття очима молоді: матеріали V Міжвузівської студентської наукової конференції (20 травня 2021 р., м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2021. – 173 с.

У збірці представлено матеріали V Міжвузівської студентської наукової конференції, присвяченої Дню науки. Дослідження учасників конференції розкривають актуальні проблеми економічної теорії та практики. Розглядаються питання формування сучасної національної економіки в умовах глобалізації, процеси інноваційного розвитку на мікро- та макрорівнях, аспекти оптимізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, проблеми інституційно-правового забезпечення й управління розвитком підприємств, економічної освіти.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст публікацій несуть автори та їх наукові керівники.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 «ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ».....	6
Бондаренко Я. О. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	6
Строгов С. А., Сухов В. М. АНТИКРИЗОВІ ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗГОРТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	10
Міжерицький В. А. ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	16
Коновалова А. С. ДИНАМІКА ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	20
Мажнікова В. Г. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ.....	24
Золотухіна Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ.....	29
Алексєєва Н. Р. ПРИЧИНИ ЦИКЛІЧНИХ КОЛИВАНЬ В ЕКОНОМІЦІ.....	33
Нос Д. Ю. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОЇ КРИЗИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	38
Гавриленко А. І. БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ - ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	41
Костюк В. О. ОСОБЛИВОСТІ БЕЗРОБІТТЯ СЕРЕД МОЛОДІ.....	45
Винник Б. Р. ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	48
Савельєв В. О. ВВП УКРАЇНИ, ЙОГО ДИНАМІКА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ.....	52
Удовиченко Д. О. БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	54
Приваліхіна І. К. ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	58

Строгов Сергій Анатолійович, Сухов Владислав Миколайович
ХНПУ імені Г.С. Сковороди, спеціальність «Економіка»,
освітній рівень «магістр», 1 рік навчання, 51М група
Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри економічної
теорії, фінансів і обліку Радченко Л.П.

АНТИКРИЗОВІ ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗГОРТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

В умовах популяризації моделі сталого соціально-економічного розвитку, що супроводжується процесами глобалізації, питання конкурентоспроможності економіки України займає чільне місце в стратегії національного господарювання. Системний підхід, заснований на визнанні конкурентоспроможності, як іманентного ринковому середовищу імперативу функціонування різнорівневих економічних систем, передбачає врахування впливу всіх факторів на сталий розвиток економіки та дозволяє сконструювати цілісну систему формування національних пріоритетів і механізмів їх реалізації.

Сучасне розуміння конкурентоспроможності країни розуміється як ретельно продумана стратегія оптимізації галузевої структури національної економіки з урахуванням довгострокових гео економічних перспектив. Будучи органічною частиною все більш цілісного світового господарства, національна економіка може залишатися конкурентоспроможною лише в тому випадку, якщо її структурні параметри відповідають структурі глобального господарства, вдало вписуються в нього і дозволяють країні постійно нарощувати власний економічний і технічний потенціал. У наш час конкурентоспроможність країни - результуючий показник того, наскільки ефективно, у порівнянні з іншими країнами, вона виробляє, розподіляє і продає створені в ній товари, і наскільки розумно вона використовує експортні переваги для нарощування національного економічного потенціалу в найширшому сенсі цього поняття [1].

Результуючий макроекономічний показник конкурентоспроможності складається з безлічі елементів, серед яких наявні природні багатства країни, якість і кількість робочої сили, рівень технічного розвитку, що визначає продуктивність праці, майстерність макроекономічного регулювання з боку владних структур. Усвідомлюючи виклики сучасності та підтримуючи вектор більшості країн світу на боротьбу з бідністю, захист навколишнього середовища та забезпечення миру і процвітання для всіх людей у світі, Президентом України В. Зеленським у 2019 році підтримано глобальні Цілі сталого розвитку до 2030 року, проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй. Основними принципами досягнення поставлених цілей проголошено збалансоване та всеохоплююче зростання на знаннях та інноваціях, ефективному використанні ресурсів, стимулюванні економіки. Це дозволить досягти очікуваних результатів: зростання ВВП у 2030 році до 710-750 млрд. дол., розвиток конкурентоспроможності економіки, соціальна й територіальна згурпованість. Досягнення Цілей сталого розвитку дозволить наблизити стандарти життя українців до європейського рівня [2].

Також за ініціативи Президента та Прем'єр-міністра України Центр економічного відновлення України здійснює координацію розробки Національної економічної стратегії-2030. Основна ідея програми – перейти від старої моделі господарювання, в якій конкурентні переваги зумовлені переважно використанням природних ресурсів та дешевої робочої сили. Натомість побудувати інноваційну модель, пріоритетами якої є розвиток виробництва та торгівлі продукцією з вищою доданою вартістю, високий технологічний рівень виробництва, кваліфікована високооплачувана робоча сила, економія енергії та інших видів природних ресурсів і новаторський стиль управління. Сама робота над Стратегією передбачає також визначення конкретних економічних показників, яких потрібно буде досягти країні, та розробку державних цільових програм, які почнуть реалізовуватися вже з 2021 року. Головні вектори, за якими повинна розвиватися Україна: стимули для промисловості та агросектору, стимули для видобування, транспортні

коридори, стимули для ІТ та R&D, для інфраструктури та внутрішніх перевезень, стимули для енергетичного сектору [2].

Акселераторами переходу до інноваційної моделі мають стати:

Зміни у підходах до державного управління. Необхідно забезпечити чіткий розподіл відповідальності, усунути дублювання повноважень, викоринити корупцію, забезпечити верховенство права.

Зміни у якості економічного зростання. Без економічного зростання неможливо подолати бідність та забезпечити підвищення рівня життя широким верствам населення. Необхідними є зміни саме у якості економічного зростання - воно має стати інноваційним, інклюзивним та стійким.

Зміни у політиці зайнятості – зайнятість із гідною оплатою праці скорочує як абсолютну, так і відносну бідність, зменшуючи завдяки цьому нерівність.

Зміни у сферах охорони здоров'я і освіти. Освітні процеси сьогодні мають враховувати тенденції майбутнього. Мають оновлюватися освітні стандарти, освітній процес повинен будуватися на основі інклюзивності та цифровізації, формуватися та розвиватись освітньо-наукові кластери.

У контексті предмету дослідження, зупинимось на економічних стратегіях зростання конкурентоспроможності економіки України у найближчому майбутньому. Так Україна сьогодні переживає відчутні глобальні деструктивні процеси. Негативний вплив пандемії підсилюється початком глобальної економічної рецесії, що може завдати суттєвого удару по рівню добробуту населення. За прогнозами Міжнародного Валютного Фонду, очікується падіння світової економіки на 3%. В свою чергу, Україна традиційно є більш вразливою до економічних шоків, а тому може зазнати більш суттєвого впливу: ВВП може впасти на 4-8% порівняно з 2019 роком. Прогнозоване падіння економіки України є наслідком глобальних шоків: несприятлива ситуація на важливих для України сировинних ринках, закриття товарних ринків для українських експортерів, зміна глобальних виробничих ланцюжків [3]. У підсумку, за прогнозами НБУ Україна після 2020 р. може зіткнутися з падінням експорту

(-10%), імпорту (-14,5%), розширенням дефіциту бюджету (8% ВВП) і зростанням рівня безробіття (до 9,5%).

З огляду на це, окреслимо найбільш невідкладні стратегії зростання конкурентоспроможності геополітичного масштабу.

Розвиток підприємництва – через створення сприятливих умов для розвитку та відновлення малого та середнього підприємництва, залучення інвестиційного капіталу для розвитку інноваційних та пріоритетних секторів малого та середнього підприємництва; забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян, впорядкування юридичного поля діяльності самозайнятих осіб, мікро-, малого і середнього бізнесу та забезпечення нових сучасних форм їх діяльності та економічної організації (платформи, ВРО (business process outsourcing), стартап-компанії тощо); надання фіскальної, регуляторної і фінансово-кредитної підтримки роботодавцям з метою збереження робочих місць, особливо у пріоритетних галузях.

У результаті це дозволить створити нові робочі місця для населення України (особливо у сфері МСП), а отже, стримати еміграційні процеси, послабити регуляторний тиск на бізнес та сприяти поширенню конкуренції.

Підтримка експорту для розширення присутності української продукції на зовнішніх ринках, зокрема на ринку ЄС; забезпечення ефективного функціонування спеціальних (вільних) економічних зон; захист виробників від субсидованого та демпінгованого імпорту через механізми СОТ, поглиблення торговельної лібералізації з ЄС.

Критеріями досягнення поставлених цілей повинно стати середньорічне зростання фізичних обсягів експорту щонайменше на 5%, збільшення питомої ваги експорту товарів до ЄС в загальному обсязі експорту товарів, перехід до технологічної спрямованості експорту на нових перспективних ринках.

Відновлення вітчизняної промисловості передбачає передусім створення фіскальних, регуляторних та адміністративних передумов для розвитку виробництва високотехнологічної продукції, збільшення долі державних

закупівель, особливо під час здійснення інфраструктурних проєктів, закупівлі продукції машинобудування тощо. Потребує спрощення ведення промислової діяльності (дерегуляція), спрощення процедур підключення до інженерних (електро-, газо-, водопостачання) та транспортних мереж, отримання земельних ділянок під будівництво.

Прогресивним напрямом розвитку української промисловості є сприяння інтеграції України в Європейське космічне агентство за рахунок науково-технічної підтримки космічної програми, розвитку індустриальних парків як інвестиційних майданчиків з усією необхідною інженерно-технічною та транспортною інфраструктурою.

Таким чином можливе досягнення збільшення питомої ваги експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньо високого рівня загальному обсязі експорту товарів, підвищення місця України у світовому рейтингу конкурентоспроможності промисловості.

Розвитку ринку праці сприятиме осучаснення трудового законодавства та формування нової системи трудових відносин; удосконалення державного регулювання у сфері зайнятості населення для гнучкого впливу на ринок праці, підвищення рівня працевлаштування безробітних, їх мобільності на ринку праці; розширення інструментарію та заходів стимулювання зайнятості з акцентом на новітні інформаційні технології, зміни підходів у роботі із суб'єктами ринку праці.

Посилення безпеки життя та здоров'я працівників, забезпечення зростання рівня трудових доходів населення та державних гарантій у сфері оплати праці дозволить підвищити рівень зайнятості населення працездатного віку, зменшити рівень безробіття, забезпечити зростання реальної заробітної плати.

Продовольча безпека країни передусім залежить від розвитку фермерства як основи для відродження села шляхом державної підтримки, зокрема через реалізацію програми здешевлення кредитування і механізмів гарантування кредитів та пільгового оподаткування діяльності фермерів [4].

Залучення інвестицій в аграрний сектор, сприяння експорту продукції сільськогосподарського виробництва невіддільні від дотримання безпечної якості харчових продуктів, особливо з питань використання пестицидів, модифікованих продуктів, застосовуваних у ЄС переліків харчових добавок, харчових ароматизаторів, харчових ензимів, істотного зменшення частки фальсифікованих харчових продуктів.

У підсумку країна матиме зростаючий агропромисловий комплекс та відновлення сіл, їх здатність постійно забезпечувати населення продуктами харчування на відповідному рівні, адекватно реагуючи на кон'юнктуру продовольчого ринку, захищеність вітчизняного ринку продовольчих товарів від імпоротної залежності як в продовольстві, так і в ресурсному забезпеченні, зменшення кількості випадків харчових отруєнь і випадків токсикоінфекцій до 30 на 1 млн. населення, гарантування безпечного споживання та здоров'я нації.

Список використаних джерел:

1. Соляр В. В. Національна конкурентоспроможність: діалектика концепцій // Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.]: матеріали XI між нар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 11 грудня 2020 р.). Київ, 2020. 697 с. – С. 245–252. 2. Стратегія впровадження моделі збалансованого розвитку України до 2030 року: проект (практичні рекомендації) [Електронний ресурс]. URL: www.ua.undp.org 3. Радченко Л.П. Пріоритети та ризики розвитку національної економіки України в контексті сучасної макроекон. політики // Зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г.С. Сковороди «Економіка», 2018, вип. 18. – С. 73-82. 4. Стратегічний план діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на 2020–2024 роки [Електронний ресурс]. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk>